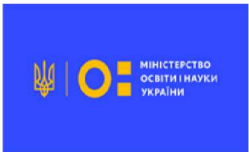

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ОБЛАСНИЙ КОЛЕДЖ «КРЕМЕНЧУЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ТЕХНОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА» ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ФАХОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ ХОРТИЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
КЗ «НІКОПОЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ» ДОР»

ОНОВЛЕННЯ МОДЕЛІ ІНТЕГРАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***VI РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ***

**Нікополь
2024**

Оновлення моделі інтегральних компетентностей в контексті досягнення цілей сталого розвитку: збірник матеріалів VI Регіональної науково-практичної конференції (м. Нікополь, 29 лютого 2024 року). Нікополь : Навчально-методичний кабінет, 2024. 204 с.

У збірнику містяться тези, подані на VI Регіональну науково-практичну конференцію «Оновлення моделі інтегральних компетентностей в контексті досягнення цілей сталого розвитку», яка відбулася 29 лютого 2024 року у КЗ «Нікопольський фаховий педагогічний коледж» ДОР».

Матеріали збірника будуть корисними для широкої наукової громадськості викладачів, аспірантів, докторантів, студентів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

МАТВИЄНКО Олена Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор
ОНИЩЕНКО Ірина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент
ПАВЛИК Олена Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент
СОПІВНИК Руслан Васильович – доктор педагогічних наук, доцент
СУРЖУК ТЕТЯНА БОРИСІВНА – кандидат педагогічних наук, доцент
КРАМАРЕНКО Любов Іванівна – кандидат педагогічних наук

*Затверджено на засіданні кафедри початкової освіти
Криворізького державного педагогічного університету
(протокол № 9 від 15 лютого 2024 року)*

РЕЦЕНЗЕНТИ

ВАСЮТІНА Тетяна Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор
СЕМЕНЧА Людмила Григорівна – кандидат психологічних наук

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК

БОРИСЬОНОК Максим Олегович – аспірант, методист навчально-методичного кабінету, викладач педагогічних дисциплін КЗ «НФПК» ДОР»

*За достовірність фактів, цитат, власних імен поданих у тезах
відповідальність несуть автори публікацій. Матеріали друкуються за
авторськими варіантами.*

Онищенко І.В., Ляшенко О.В. ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ.....	116
Осадча Т.В. ВИХОВАННЯ ДОБРОТИ ТА КРАЩИХ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ МАЛЮВАННЯ ІГРАШОК НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	120
Павлик О.А., Кацуба О.Ю. ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ КОНСТРУКТИВНО КЕРУВАТИ ЕМОЦІЯМИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 1 КЛАСІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	122
Пастушок О.І. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА ПРИКЛАДІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НІКОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ.....	125
Пеліван А.Д. ІНТЕГРОВАНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ (З ДОСВІДУ РОБОТИ).....	129
Пересада В.В. РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ЗАСОБАМИ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	134
Пізня Г.В. ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ З ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕСІ ІНТЕГРОВАНИХ ЗАНЯТЬ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	139
Пономаренко О.Д. КОМІКС ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	145
Прокпець А.Р. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ БУДУВАТИ МОНОЛОГІЧНІ УСНІ ЗВ'ЯЗНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ ЗАСОБОМ ІНТЕГРАЦІЇ.....	149
Пруняк В.В., Баралей Ю.Г. РОБОТА НАД ЕПІТЕТАМИ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ У СВІТЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСКРІЗНОГО ВМІННЯ ВИСЛОВЛЮВАТИ ВЛАСНУ ДУМКУ УСНО І ПИСЬМОВО.....	151
Ромахіна Н.М. ЕМПАУЕРМЕНТ – ПЕДАГОГІКА – ОРІЄНТИР ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ФАХОВОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ.....	157
Семенча Л.Г. ПОКАЗНИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ.....	161
Суржук Т.Б., Бісовецька Л.А. ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	164
Товкач І.Є., Кушнірук Д.С. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ ЗАСОБОМ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР.....	168

центральної компоненти в структурі соціальної ідентичності, можна зробити висновок, що в студентів педагогічного коледжу, які приймали участь в дослідженні і знаходяться в ситуації вимушеної міграції, домінують такі показники: норма (позитивна етнічна ідентичність), етнічна індиферентність, етніцизм. Це свідчить про те, що в більшій частині опитаних переважає досить високий рівень толерантності по відношенню до власної та інших етнічних груп та повністю відсутні показники дискримінаційних форм міжетнічних відносин та етнічної нетерпимості (роздратування, агресивні і насильницькі дії проти іншої групи та ін.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабашук Г. В. Соціальна ідентичність особистості: теоретичний аналіз розвитку проблеми. *Psychological Prospects. Issue 24*, 2014. С. 20-34.
2. Єгупов М. В. Ідентичність як атрибут людини і суспільства : дис. ... канд. філософ. наук : 09.00.03 / НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ педагогічних наук України. Інститут вищої освіти. Київ, 2015 С. 135.
3. Солодчук С.Є. Методичне забезпечення емпіричного дослідження міжетнічної взаємодії в інформаційному суспільстві. *Навчально-методичні проблеми розробки сценаріїв реалізації конструктивних функцій етнокультури в інформаційному суспільстві: / за ред. М.-Л.А. Чепи Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 53-55.*
4. Шанідзе Н.О. Соціальна ідентичність та мова: соціологічний аспект проблеми. *Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічний та політологічний виміри. Матеріали 6-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 24 грудня 2020 р. / ред. кол.: Ю. А. Калагін [та ін.]. Харків, 2020. С. 74-81.*

УДК 373.3.016:811.161

Суржук Т. Б.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методик початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне*

Бісовецька Л. А.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методик початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне*

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Сучасна початкова освіта характеризується системними змінами у структурі та змісті навчального процесу. Переосмислення пріоритетів навчання, ролі учня як суб'єкта освітньо-виховного процесу, а також суспільні зміни

зумовлюють нетрадиційні підходи до вирішення багатьох освітніх проблем. Однією з провідних тенденцій розвитку сучасної освіти є інтеграція її змісту.

Інтеграція як процес створення цілісної і багатомірної картини світу сьогодні набуває статусу одного з провідних методологічних і дидактичних принципів. Інтеграція навчальних предметів мовно-літературної освітньої галузі передбачає формування в учнів цілісної духовної та мовної картини світу і здійснюється на рівні мети й завдань освітніх програм, а реалізується на рівні змісту кожного компонента і технології проведення уроків.

Ідеї інтегрованого навчання сьогодні надзвичайно актуальні, оскільки сприяють успішній реалізації нових освітніх завдань, визначених державними документами. Інтеграція навчання передбачає створення принципово нової навчальної інформації з відповідним структуруванням навчального матеріалу, навчально-методичним забезпеченням, новими технологіями.

В українській науці започатковано дослідження філософії інтегративної освіти (Р. Арцишевський, С. Клепко), її дидактичних (Н. Бібік, С. Гончаренко, В. Ільченко, І. Козловська, О. Савченко) і психологічних (І. Бех, Т. Яценко) засад. Дослідженням ефективності інтеграційного навчання на уроках української мови займалися лінгводидакти (О. Біляєв, Л. Варзацька, М. Вашуленко, А. Коваль, М. Пентилюк та ін.) та методисти літературної освіти (Н. Волошина, М. Жулинський, Л. Іванова, О. Мазуркевич, О. Савченко, В. Шуляр та ін.).

Практика свідчить, що в умовах інтегрованого навчання ефективніше відбувається взаємопроникнення й систематизація знань учнів, становлення у них цілісної та багатомірної картини світу, розвиток творчих здібностей і гнучкого мислення (симультанного, критичного, діалектичного). Проте у загальній освіті інтегративний підхід є недостатньо концептуалізованим і слабо забезпечений технологічно. Виникає необхідність у глибшому його вивченні.

Інтегроване навчання – це навчання, яке ґрунтується на комплексному підході. Освіту розглядають крізь призму загальної картини світу, а не поділяють на окремі дисципліни [61, с. 55]. Інтеграція у шкільному навчанні реалізується як у межах окремого навчального предмета, так і між різними навчальними дисциплінами.

Коли вчитель встановлює зв'язки між блоками навчальної інформації (чи окремими темами) у межах кожного навчального предмета, він реалізує внутрішньопредметну інтеграцію. Під час такої інтеграції вчитель має створити умови, за яких учні не тільки вивчають теми, а й розуміють зв'язки між ними.

Якщо вчитель установлює зв'язки між окремими навчальними дисциплінами, він реалізує міжпредметну інтеграцію.

Сучасна освіта – предметоцентрична, отже, основну увагу зосереджують

на внутрішньопредметній інтеграції. Перехід початкової освіти на якісно новий рівень – це, по суті, рух від внутрішньопредметної до міжпредметної інтеграції [4, с. 55].

Не можна назвати інтеграцією одночасну подачу учням розрізнених знань, хоча й на одну тему, тому що набуття таких знань не підпорядковується принципу системності, учні не вчаться міркувати по-новому. Головна мета інтеграції – створення умов для формування нового мислення, яке виходить за межі одного навчального предмета. Для досягнення мети об'єктом інтеграції має бути ключова компетентність. Компетентність (особливо ключова) є інтегрованим утворенням, яке не формується засобами одного предмета, одного виду діяльності, натомість вимагає різних за змістом і способом пізнання діяльностей. Наприклад, якщо за об'єкт інтеграції прийняти вільне володіння державною мовою [4, с. 92], визначити певний напрям освітньої діяльності (наприклад, розвиток мовлення), кілька споріднених навчальних предметів (наприклад, українська мова та читання, музичне та художнє мистецтво), то можна побудувати в цій освітній галузі систему, до якої буде застосована інтеграція. На цій основі може бути побудована система мовно-літературної освітньої галузі, до якої буде застосована інтеграція.

Навчання учнів початкової школи української мови та читання можна реалізувати, з одного боку, в системі навчальних завдань до уроків української мови та читання на рівні використання сюжетів, інформації з інших освітніх галузей, а з іншого – шляхом застосування мовних знань, мовленнєвих і читацьких умінь і навичок для вивчення інших освітніх галузей.

Конструювання нового курсу української мови для початкової школи означає не просто його оновлення за допомогою внесення нових розділів, окремих мовних і мовленнєвих понять, а передбачає докорінну перебудову його змісту і структури, які мають бути спрямовані на досягнення тих головних цілей, що впливають із вимог, поставлених перед сучасною початковою школою.

Вивчаючи українську мову, учні оволодівають мовною теорією та мовленнєвими вміннями – здатністю аналізувати текст, виділяти в ньому головну думку і формулювати її, ділити текст на логічно завершені частини і складати план, передавати за планом зміст тексту, аналізувати тексти за змістом і формою та за потреби удосконалювати їх. Ці вміння мають загальнонавчальний характер і в подальшому навчанні стають міжпредметними.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі

вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, співпрацювати з іншими особами.

Системоутворювальною лінією курсу мовно-літературної освітньої галузі початкової школи є мовленнєва [3, с. 11], а дослідження мовних явищ та засвоєння літературознавчих понять відбуваються за принципом доцільності і продуктивності вивчення в початкових класах усіх сторін (рівнів) мовної системи у їхніх взаємозв'язках. Теоретичною основою такого підходу є положення про те, що мова є цілісним явищем, і свідоме оволодіння нею як засобом комунікації можливе тільки за умови комплексного використання її лексичного складу, знань з граматики, способів словотворення, фонетики, орфоєпії, а в писемному мовленні – ще й орфографії та пунктуації.

Результатом інтеграції має бути системність знань та вміння переносити ідеї та методи, способи розумової діяльності [2]. Тому, в контексті внутрішньопредметної інтеграції, домінувальною є інтеграція за змістом навчання. Одиницею зрощення в цьому випадку можуть бути елементи значення слова, лексичного і граматичного. Це можливо [1, с. 27], оскільки узагальнюючи і систематизуючи мовні знання і мовленнєві вміння, одержані учнем у попередні роки навчання, ми повторюємо, розширюємо їх і використовуємо у наступних темах.

Вивчення учнями теорії початкового курсу української мови, спостереження за використанням мовного матеріалу в художніх творах, зіставлення прочитаного з творами образотворчого і музичного мистецтва забезпечить цілісність процесу застосування міжпредметних (українська мова, літературне читання, мистецтво) і внутрішньопредметних (мова і мовлення) зв'язків. Такі зв'язки необхідні для створення умов, за яких учні не тільки вивчають теми, а й розуміють зв'язки між ними. Мета виконання вправ полягає у формуванні мовно-мовленнєвої компетентності учнів: навчання їх логічно і грамотно висловлювати свої думки під час усного і писемного мовлення. Виконуючи дослідницькі завдання, учні оволодівають всіма видами мовленнєвої діяльності (аудіюванням, говорінням, читанням, письмом); працюють над розширенням, збагаченням і уточненням словникового запасу; знаходять приклади вживання слова як засобу художньої виразності в літературних творах; удосконалюють навичку читання; вчать оперативно мислити в межах виучуваної теми.

Основні ознаки інтегрованого навчання української мови та читання: забезпечення мотивації у засвоєнні мовного і мовленнєвого матеріалу; підпорядкованість викладу навчального матеріалу єдиній меті уроку; логічний взаємозв'язок змісту і засобів навчання; раціональне поєднання різних видів

діяльності учнів із колективним, парним, груповим, індивідуальним способами взаємодії; емоційний вплив на учнів.

Застосування інтегрованого навчання на уроках української мови та читання позитивно позначається на результативності формування в школярів мовленнєвої, комунікативної та читацької компетентностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большакова І. О. Інтегровані уроки в початковій школі: посібник. Київ : Перше вересня, 2016. 176 с.

2. Варзацька Л. О., Шильцова Л. М. Інтегровані уроки рідної мови й мовлення: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 200 с.

3. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: методичний посібник. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.

4. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.

УДК 373.2.015.31:316.42]:[37.026:793.7

Товкач І.Є.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ*

Кушнірюк Д.С.

*студентка 1-го курсу магістратури
спеціальності «Дошкільна освіта»,*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ ЗАСОБОМ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

Важливо зазначити, що загальнолюдські проблеми, що стосуються екології, економіки та соціальної сфери, ставлять перед нами завдання щодо пошуку нових стратегій, які б допомагали встановити гармонію між людством і природою. Ці стратегії мають надати змогу ефективно реагувати на сучасні виклики і будувати шляхи до гармонійних взаємин між людиною, природою та суспільством. У останні десятиліття активно обговорюється та досліджується на міжнародному рівні стратегія сталого розвитку, і здійснюються конкретні кроки для її впровадження.

Поняття «сталий розвиток» ([англ. *sustainable development*](#)) — це загальна концепція щодо необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних